

DiepenvEens

nr. 41 november 2019

De Diepenveense Puinweg omstreeks 1873-1880 bij de ingang naar het Kerkplein.

In deze Nieuwsbrief onder meer

- 75 jaar vrijheid Overijssel
- Dorp Diepenveen omstreeks 1873
- Burg. Arriensweg
- 50 jaar Tjoenerhof
- Gerestaureerd grafmonument van dokter Muys
- In de schaduw van de oude peppel

Voorwoord

Deze tweede uitgave van DiepenvEens van dit jaar biedt een aantal korte en drie langere artikelen. Daarnaast vindt u uiteraard onze vaste rubrieken, zoals de uitnodiging voor de historische avond, mededelingen van het bestuur en korte berichten.

In onze kortere artikelen leest u over onderwerpen die heden en verleden verenigen. Zo wordt stilgestaan bij het afscheid van Hans v.d. Poel, onze verenigingssecretaris, aandacht besteed aan de restauratie van het grafmonument van dokter Muijs, vooruitgekeken naar 2020 waarin wij 75 jaar vrijheid gaan vieren en uitgelegd hoe we aan de naam Burg. Arriensweg komen.

De drie langere artikelen zijn minstens zo gevarieerd, maar hebben meer binding met het Diepenveense verleden. Wim de Weerd vertelt over het Kerkplein en directe omgeving en dan met name over de bewoners van de oude dorpskern. Harry Mulder neemt ons mee naar het buitengebied, de Kranenkamp om precies te zijn, en leert ons meer over de *Populus Canadensis* 'Marilandica'. Ook bomen kunnen heel oud worden en onderdeel vormen van de Diepenveense historie. Tenslotte slaat Lamberthe de Jong dan weer de brug van verleden naar heden door in haar artikel in te gaan op de 50-jarige historie van de Tjoenerhof.

Wij wensen u veel leesplezier.

Uitnodiging voor de Historische Avond – 14 november 2019

De Historische Vereniging Dorp Diepenveen e/o nodigt u met genoegen uit voor de Historische Avond die wij op donderdag 14 november aanstaande organiseren in het Kulturhus, Hof van Salland.

Tijdens deze Historische Avond vertelt Henk van Baalen over 'De schoonheid van Salland; over boerderijen, landhuizen, kastelen, dorpen en RABO banken in Salland'. Ook over Diepenveen zal hij aan de hand van mooie afbeeldingen het nodige vertellen. Hij doet dat op zijn bekende boeiende en humoristische wijze en wordt niet voor niets 'de stadsverteller van Deventer' genoemd. Kortom, het zal zeker een onderhoudende avond worden.

Tijdens de pauze kunt u onder het genot van een kopje koffie (of iets anders verfrissends) napraten over wat u inmiddels heeft gehoord en gezien. Uiteraard is onze boekentafel weer aanwezig en kunt u alsnog het boek uit onze historische reeks aanschaffen dat u steeds al wilde kopen.

Na de pauze gaat Henk van Baalen verder met het tweede deel van zijn lezing over 'De schoonheid van Salland'.

Henk J. van Baalen publiceert al vele jaren over de geschiedenis en de cultuur van Deventer en omgeving. Van hem zijn meer dan 25 publicaties verschenen, zoals diverse verhalenbundels en fotoboeken over Oud Deventer, alsmede publicaties over de geschiedenis van de joodse gemeente, de Deventer schilders en bijzondere plekjes in Deventer. Ook met andere auteurs schreef hij een aantal cultuurhistorische werken, bv. met oud-Diepenveener Gerrit W. Kuijk over het dialect van Deventer. Met het boek 'Beeldschoon Deventer 1250 jaar' was Henk van Baalen genomineerd voor het Overijssels boek van 2018.

Uitnodiging
donderdag 14 november 2019

Historische Vereniging Dorp Diepenveen en omgeving

't Clooster (Sallandweg)
Bouwjaar ± 1900
Foto dateert van ± 1916

**Historische Avond
Programma - Lezing**

'De schoonheid van Salland' door Henk van Baalen over boerderijen, landhuizen, kastelen, dorpen en RABO banken in Salland. Daaronder vallen ook mooie afbeeldingen van en verhalen over Diepenveen.

Donderdag 14 november - 20.00 tot 22.00 uur
Kulturhus Diepenveen - Hof van Salland
U bent welkom - toegang gratis

De avond begint om 20:00 uur, de zaal is open vanaf 19:30 uur
Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving

Wij hopen u te mogen verwelkomen tijdens onze Historische Avond in het Kulturhus die begint om 20.00 uur (de zaal is open vanaf 19.30 uur).

Periodiek van de Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving, opgericht november 1998. ISSN 1569-7878. Verschijnt tweemaal per jaar. • **Contributie:** € 13.- per gezin per kalenderjaar • **Bestuur:** Tom Masselink (voorzitter), Hans van de Poel (secretaris), Jan Harmelink (penningmeester), Jan van Ginkel (verzamelgroep), Joke Roetert, Harry Mulder (fotografie), Jan Nieuwenhuis (foto-onderzoek-groep), Arie Koldewij (foto-archiefgroep), Jan Helderma (pr-groep). • **Correspondentieadres:** Hans van de Poel, Wetermansweg 15, 7431 RC Diepenveen • **E-Mail:** info@historischeverenigingdiepenveen.nl • **Website:** www.historischeverenigingdiepenveen.nl • Op dinsdagmiddag is van 14.30 tot 16.00 uur de fotoarchiefgroep (FAG) in het dagcafé van het Hof van Salland aanwezig • **Redactie, PR-groep:** Jan Helderma, Dieneke Nijenhuis (tekstredactie), Gea Zieverink (vormgeving), Rudi Steenbruggen (eindredactie) • **Illustraties:** Harry Mulder (nieuwe foto's) en FAG (fotoarchiefgroep), tenzij anders vermeld • **Druk:** De Kroon, Olst • © Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving

Afscheid van Hans van der Poel

Een secretaris is het hart van een vereniging. Hij verzorgt niet alleen het opstellen van een agenda, hij is ook de smeerolie in een bestuur. Hij houdt mensen bij de les, herinnert ze aan afspraken en regelt met scherpe verslagen en dito actiepunten dat een vereniging kan voortleven. Zo iemand is onze oude secretaris Hans van der Poel.

Hans is oud-student aan de tropische landbouwschool en verzeilde zo in deze omgeving. In 2011 trad hij toe tot het bestuur van de Historische Vereniging Dorp Diepenveen e.o. Als secretaris had hij altijd veel goede ideeën. Hij dacht actief mee over de invullingen van de twee jaarlijkse bijeenkomsten en was nooit te beroerd om behulpzaam te zijn.

Pragmatisch als hij was, moest het werk voor de vereniging de laatste paar jaar iets vaker via de mail, want Hans ging doordeweeks in Dordrecht wonen waar hij werkte. Wel had hij vanzelfsprekend tijd om de kraam van onze vereniging te bemannen tijdens Koningsdag en de Lentefair. Je kon dan ook altijd prima met hem inhoudelijk in gesprek, hoewel hij van oorsprong niet uit Diepenveen kwam.

Korte Berichten

→ Kloosterboerderijen in de IJsselvallei

In de late middeleeuwen stonden in de IJsselvallei diverse kloosters. Ze speelden een belangrijke rol bij de culturele, agrarische en waterbouwkundige ontwikkelingen van dit gebied. Van sommige kloosters is veel archiefmateriaal bewaard gebleven en kennen we de oorspronkelijke locatie. Bij andere kloosters is bijna alles verwoest en verdwenen. De meeste kloosters hadden bezittingen, waaronder een aantal boerderijen. Deze waren vaak direct naast het klooster gelegen, of gebouwd als een uithof ver van het klooster vandaan en soms verkregen door een schenking aan het klooster. Zo bezat het Diepenveense vrouwenklooster een aantal boerderijen, zoals beschreven in één van de uitgaves van de Historische Vereniging. Dit prachtige boek, op 31 augustus 2019 gepubliceerd, volgt het spoor terug naar een aantal kloosters en enkele van hun boerderijen.

Fotografie, Harry Mulder

Hans had nog steeds een vergezicht voor ogen om een canon van Diepenveen te maken. Wij hopen dat hij dit alsnog kan oppakken als hij het weer wat rustiger heeft. In april heeft Hans tijdens de ALV afscheid genomen. We danken Hans voor zijn inzet in ons bestuur en wensen hem en zijn gezin het allerbeste toe!

Het bestuur

Aanwinsten

➤ Punt bliksemafleider

Op 1 april 1933, 's avonds tegen 10 uur, ontdekte molenaar Bussink dat er brand was bij de molen. Toen de brandweer arriveerde, was de molen al niet meer te redden. Van de molen bleef, op de koperen punt van de bliksemafleider na, niets meer over. De dames Mieke en Annie Bussink, dochters van de molenaar, hebben de punt tijdens hun leven steeds bewaard. Deze zomer schonk een familielid het voorwerp aan de HVDD, waarmee het voor Diepenveen behouden blijft. We zijn hem hiervoor zeer erkentelijk.

Foto H. Mulder

➤ Glas in lood raam

Door het Centraal Bureau Genealogie te Den Haag werd ons een prachtig glas in lood raam van de voormalige gemeente Diepenveen aangeboden. Het raam is afkomstig uit de nalatenschap van mw. Catharina Francina de Graaff-Walrave (1920-2003). Over de maker en de herkomst van het raam zijn momenteel geen gegevens bekend.

Foto CBG, Den Haag

➤ 200 jarige Diepenveener

De enige overgebleven markepaal in de gemeente Diepenveen bevindt zich tussen de boerderijen de Hoogstraat en 't Biesterveld aan de Biesterveldseweg. Deze stenen paal markeert het 'driemarkenpunt' van Gooi, Borgele en Averlo. De Hoogstraatpaal is geplaatst in 1819, na een grensregeling tussen Averlo en Borgele, nu dus 200 jaar geleden. Zie ook de HVDD publicatie 'Paal en perk gesteld' van Ir G.C. Dogterom.

Foto H. Mulder

➤ Koninklijke Onderscheiding

Op 27 april 2019 kregen onze leden Theo Hoetink en Albert Smeenk door burgemeester Ron König een lintje opgespeld. Het had Zijne Majesteit de Koning behaagd om hen te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Theo en Ab, namens het HVDD-bestuur en de leden van de Historische Vereniging onze felicitaties met deze welverdiende onderscheiding.

Theo Hoetink

Albert Smeenk

Foto's van H. Mulder

75 jaar vrijheid Overijssel

Jan Helderman

Bevrijding Diepenveen Dorpsstraat 11 april 1945

In de vorige uitgave van Diepenveens is voor de eerste keer de viering van 75 jaar vrijheid in Overijssel in 2020 onder de aandacht gebracht. Het zal de laatste grote lustrumviering zijn waarbij nog getuigen van die oorlog in leven zijn. Historische verenigingen grijpen daarom deze gelegenheid aan om aanwezige bronnen, verhalen en voorwerpen te achterhalen. De Historische Vereniging Dorp Diepenveen e/o heeft hiervoor een projectgroep in het leven geroepen, bestaande uit Jan Nieuwenhuis, Arie Koldewij en Jan Helderman.

Om te achterhalen of er bij Diepenveeners nog oorlogsverhalen of interessante voorwerpen uit de oorlogsperiode aanwezig zijn, werd er op 19 juni jl. in het Kulturhus een Historisch café georganiseerd. Helaas is hier nauwelijks gebruik van gemaakt, zodat de projectleden het voorlopig moeten doen met wat er bij hen bekend en voorhanden is. Deze zomer is aan een programma gewerkt dat inmiddels instemming van het HVDD-bestuur heeft gekregen en waarmee de projectleden aan de slag zijn gegaan.

De speerpunten van het programma zijn:

a) Het organiseren van een tentoonstelling met bijzondere oorlogs- en bevrijdingsfoto's van Diepenveen en met uit de bezettingsjaren bewaard gebleven voorwerpen. We willen met de tentoonstelling bereiken dat er tastbare zaken uit de oorlogstijd zichtbaar zijn, opdat die periode niet zal worden vergeten. Daarnaast is de tentoonstelling vooral ook een centrale plek voor alle andere activiteiten die met, door en voor de bewoners worden ontplooid.

Bevrijding Diepenveen Oranjelaan 11 april 1945

b) Het betrekken van de Diepenveense kinderen bij de tentoonstelling, waarbij met name het thema 'vrijheid' de aandacht zal krijgen. In overleg met de basisscholen stellen we een programma op waarin o.a. gastsprekers en een bezoek aan de tentoonstelling een plek hebben.

c) Het vastleggen van herinneringen van oudere dorpsbewoners aan de oorlog en de bevrijding van het dorp Diepenveen en omgeving.

d) Het vermelden van de geschiedenis van de neergestorte vliegtuigen op herdenkingsborden bij de aanwezige oorlogsgraven.

Oproep

Op 11 april 1945 is ons dorp bevrijd. April 2020 staat daarom in het teken van de viering van 75 jaar vrijheid Diepenveen. We zijn met de voorbereidingen begonnen en zullen ons best doen er iets bijzonders van te maken. Wanneer u nog ideeën heeft die kunnen bijdragen aan bijvoorbeeld één van de speerpunten, dan zouden we dat graag van u horen. Ook als u mee zou willen helpen bij bovenstaande plannen, bv. als interviewer, schrijver, gastspreker of bij het inrichten van de tentoonstelling, laat het ons weten.

**75 JAAR
VRJHEID**

Dorp Diepenveen omstreeks 1873

Wim de Weerd

De Diepenveense Puinweg omstreeks 1873-1880 bij de ingang naar het Kerkplein. Bedenk, dat dit destijds het centrum van het dorp was. Alle huizen op deze foto en de bewoners passeren in dit verhaal de revue

(foto uit archief van René Berends)

Na de restauratie van de oude kloosterkapel in 1720 werden er al halverwege de 18e eeuw door de protestante gemeente diensten gehouden in de kerk van Diepenveen. Lambertus van Bommel was de eerste predikant; hij woonde eerst nog in Deventer. In de huidige Kerkstraat werden in het midden van de 18e eeuw twee woningen gebouwd voor de predikant en koster (Pastorij en Kostorij). De koster was ook aangesteld als schoolmeester. Verder was er in de omgeving rond de kerk niets aan bebouwing, met uitzondering van het erve Rander Klooster. Nadat in 1837 de kerk en het gebied rondom eigendom van de protestante gemeente was geworden, kwamen er langzaam enkele huizen bij (o.a. twee op de hoeken van het Kerkplein). De aanleg van de Diepenveense Puinweg in 1848-1850 veranderde veel. Het dorp werd beter ontsloten.

De huidige Kieftenbrug werd hiervoor speciaal aangelegd. Naast de brug verrees de woning van kleermaker Kieftenbelt. Aan de linker kant van de weg (aan de kant van de kerk) werden meer woningen gebouwd voor dagloners en neringdoenden. Iets later zijn we op de tijdlijn van 1873 beland; het is heel mooi dat we hier nog een foto van hebben en deze foto wordt in dit artikel uitvoerig besproken. Noordelijk van het dorp was een uitgestrekt gebied waarvan de landbouwgrond bij het Rander Klooster behoorde. Nadat in 1881 Willem Kruissink overleed, werden de bezittingen (met ca. 53 ha grond) in kleine percelen geveild. Noordelijk van de dorpskern breidde het dorp zich daarna ook langzaam uit. In dit verhaal wordt dus het jaar 1873 (met behulp van de prachtige foto) op de tijdlijn verteld.

Rechts achter 'de petreulielampe' zien we de oude kloosterboerderij 'het erve Rander Klooster' (destijds Dorp 5) waar de familie Kruissink woonde. Rander Klooster was ooit bezit van het Vrouwenklooster van Diepenveen en stond ongeveer op de plek waar nu het huis Oud Diepenveen staat. In de verte zien we ter hoogte van de Sallandsweg een steltenberg. Geheel links bij de ingang naar het Kerkplein is het pand van klompenmaker Willem Feith (destijds Dorp 14). Zijn vrouw Grada Daalwijk staat waarschijnlijk voor de deur. Stiefzoon Jan Willem Ooiman had hier later zijn bekende café Ooiman. Aan de andere kant van de ingang naar het Kerkplein staat de bakkerswinkel van Jan Willem de Weert. In het boek 't Kump veur de bakker' uitgegeven door de Historische Vereniging worden alle bakkers beschreven die hier vanaf 1840 hebben gewoond. Daarachter links zien we vaag nog een woning (destijds Dorp 15 = huidige Dorpsstraat 55 en 55A) waar huisarts/geneesheer dokter Frederik Kan woonde. Nu is hier 'de Notenhof'. Rechts vlak voor de 'petreulielampe' is de inrit naar het huis 'de Brouwerij' (op de foto niet zichtbaar, destijds Dorp 12) waar de familie Roetert Steenbruggen woonde.

Dorp 14: Geheel links op de foto zien we bij de ingang naar het Kerkplein het pand dat nu Nieuwe Roetershof wordt genoemd. Destijds had het huis het adres Dorp 14. De bekendste bewoner was Jan Willem Ooiman die hier zijn hele leven heeft gewoond.

De eerste bewoner van dit pand was timmerman Albert Kruissink (*1820 in Diepenveen) die zich hier omstreeks 1842-1844 vestigde samen met zijn vrouw, molenaarsdochter Maria Johanna Brouwer (*sept 1821 in Diepenveen).

Albert had hier een timmerwerkplaats. Hun kinderen Hendrik (20 mrt 1846), Albert Berend (25 okt 1848) en Hendrika (1 jan 1852) werden hier geboren.

Ook woonde in dit huis zijn schoonvader, de oude molenaar van de Diepenveense molen, Albert Berent Brouwer (*1791) die verzorgd werd door zijn dochter Maria.

De oude molenaar was vermogend: hij was eigenaar van de Diepenveense molen, het bijbehorende molenaarshuis (nu Molenweg 75), meerdere woningen bij de molen en ook de Brouwerij. Al dit onroerend goed werd in mei 1854 openbaar geveild door zijn kinderen. Dit is te lezen in het boek 't Kump veur de bakker'. Leuk om hier te vermelden is de verkoop van kavel 4: een stukje Bouwland, het Notenhofje, tusschen den Puinweg en de Kerk gelegen, groot 5.20 ellen. Het huis

van de hervormde kerk aan de Dorpstraat met vergaderzaal en ontmoetingsplek heet nu ook 'de Notenhof' (bouwjaar 1866) en dankt ongetwijfeld zijn naam aan dit perceeltje grond.

In november 1852 besluit het gehele gezin van Albert Kruissink met vader naar Deventer te verhuizen. Het timmerbedrijf wordt overgedaan aan Jan Ooiman (*1818 in Varseveld) en zijn vrouw Grada Lamberdina Daalwijk (*1827 in Wijhe). Meerdere timmermans-knechten zijn in de loop van enkele jaren inwonend, zoals blijkt uit het bevolkingsregister.

Op 2 december 1853 wordt zoon **Jan Willem Ooiman** geboren. Het echtpaar krijgt daarna nog twee kinderen: Diena Johanna (9 april 1856) en Jan (14 sept 1858). Zoontje Jan overlijdt echter een paar maanden later. Op 6 oktober 1862 overlijdt ook vader Jan Ooiman op 44 jarige leeftijd. Moeder Grada Daalwijk trouwt daarna met de klompemaker **Willem Feith** (*1831 in Epe). Willem Feith gebruikt de werkplaats nu "veur sien klumperieje". Uit dit tweede huwelijk van Grada worden nog drie kinderen geboren. Het wordt allemaal druk in huis en daarom stuurt Willem Feith zijn 15 jarige stiefzoon Jan Willem Ooiman in 1868 naar Epe om bij familie het vak van klompemaker te leren. Vijf maanden later komt Jan Willem terug en helpt daarna zijn stiefvader in de werkplaats. Jan Willem Ooiman neemt daarna geleidelijk de klompemakerij over, terwijl zijn stiefvader Willem Feith met zijn vrouw Grada aan een nieuw avontuur beginnen met het openen van een winkeltje met ingang aan de Dorpsstraat en ook een café met de ingang aan het Kerkplein. Voor kerkgangers is er nu de mogelijkheid de paarden te stallen bij het café en na de dienst nog even bij te praten in het café. Willem Feith overlijdt op 28 juni 1880 in Diepenveen, 49 jaar oud. Jan Willem Ooiman is nu hoofd van het gezin en trouwt op 5 januari 1882 met Gerritje van Laar (*29 sept 1853 in Raalte). Samen met zijn moeder runt hij ook het winkeltje en café. Hij laat het werk in 'de klumperieje' nu meestal over aan de inwonende klompenmaker Jacob Jansen.

Jan Willem en Gerritje kregen de volgende kinderen: Jan (29 okt 1882), Jennegien (28 dec 1884), Willem (31 jan 1887), Grada (28 jan 1891) en Zwana Wilhelmina (21 nov 1892).

Aan het begin van de 20e eeuw floreerde het gezellige café van Jan Willem Ooiman volop. Het was vooral op de zondagmorgen na het kerkbezoek voor de mannen een geliefde plek om de keel te smeren, meestal met jenevertjes.

Foto omstreeks 1904 van Café Ooiman bij de ingang naar het Kerkplein.

(foto wdw)

Dorpsnieuwtjes en roddels van de afgelopen week gingen met deze spoeling over de tong. Na diverse borreltjes was men doorgaans niet meer zo netjes met de sigarenas. Ook de liefhebbers van pruimtabak konden dan niet meer zuiver richten in de kwispedoren, vandaar dat er op de houten vloer een laag zand lag, dat af en toe door Ooiman werd vernieuwd. Het was er ouderwets gemoedelijk: veel bruin hout en de wanden waren prachtig in Jugendstil beschilderd. In het pand was naast deze gelagkamer een winkeltje, waar dochter Jans (=jennegien 28 dec 1884) haar snoep en grutterwaren verkocht. Op bijna 70 jarige leeftijd besloot Jan Willem Ooiman te stoppen met zijn café.

In de kerkeraadsvergadering van 18 mei 1923 signaleerde men het volgende probleem: Ooiman heeft zijn koffiehuis gesloten en zo is de gelegenheid weggenomen voor dorpelingen om daar te vertoeven. Bovendien is de vereniging van kerk en herberg ongewenst en nu is de kans schoon dat de kerkeraad zich hiermee gaat bemoeien. Voorgesteld werd om de zaal van Ooiman te huren voor het bovengenoemde doel en voor Catechisatielokaal. In een volgende vergadering, 7 augustus 1923, werd ook gesteld dat de jeugd van Diepenveen er gebruik van zal kunnen maken, dat daar koffie, thee en

andere dranken genuttigd kunnen worden, als door de gemeente verlof is verleend. Ook het stallen van paarden is een probleem geworden.

Op 24 september 1934 overleed Jan Willem Ooiman op 80-jarige leeftijd. Zijn hele leven had hij gewoond in het zo karakteristieke hoekpand bij het Kerkplein. Zijn vrouw Gerritje van Laar en dochter Jans bleven het winkeltje runnen.

Gerritje overleed kort na de oorlog op 93-jarige leeftijd. Zie verder ook het mooie interview met Mevrouw Bets Ooiman-Egberts in het 2e interviewboek: 'Oude Diepenveeners doen een boekje open.' Dit is een uitgave van de historische vereniging dorp Diepenveen en omgeving. In dit mooie verhaal (blz 105 t/m 111) zijn de gebeurtenissen in de eerste helft van de 20e eeuw beschreven (mevrouw Bets Ooiman-Egberts trouwde in 1942 met Jan Willem, een zoon van Jan Ooiman (*29 okt 1882).

In de jaren zeventig van de 20e eeuw verkocht Marjolein Refuge in het pand bijoux, sieraden en antiek. Zoals bekend runde Bert Roetert daarna hier het restaurant de Roetershof. De huidige eigenaar noemt het pand nu de NRH (Nieuwe Roetershof).

Foto van de steen met inscriptie ingemetseld in 'de Notenhof', dit is de vergaderruimte van de Nederlands Hervormde Kerk (adres: Dorpsstraat 55A).

Dit gebouw werd in 1866 gebouwd en was oorspronkelijk bedoeld als woning voor een huisarts in het dorp.

Engelina Johanna Roetert Steenbruggen (geboren Lammers) heeft zich ingezet voor de bouw van deze woning.

Voor verzamelaars van ansichtkaarten was Jan Willem Ooiman (sr) belangrijk. Hij was de eerste winkelier die in zijn winkel de ansichtkaarten van Diepenveen verkocht.

Dorp 11: Dit is het huis op de andere hoek bij de ingang naar het Kerkplein. Ten tijde van de foto woonde daar weduwe Sterken: zij was de weduwe van broodbakker Jacobus de Weert die in 1840 van de kerkvoogden van de Nederlands Hervormde Kerk een stuk grond van 150 m² in vaste huur met recht van opstal had verkregen voor fl 3,- per jaar. Zoon Jan Willem de Weerd had de bakkerij na de dood van zijn vader overgenomen. Jacobus was in 1840 de eerste winkelier van het nog prille dorp. (zie verder: 't Kumpveur de bakker).

Dorp 12: In het huis de Brouwerij woonden destijds: Hendrik Roetert Steenbruggen (*30 december 1825 te Diepenveen) en zijn vrouw Engelina Johanna Lammers (* 1823 te Olst) en hun zoon Albert Johan (8 juni 1861 te Diepenveen). Zij hadden dit huis in 1854 in veiling gekocht van de erven van molenaar Albert Berend Brouwer. Hendrik RS was op erve Steenbrugge geboren als zoon van Derk Roetert en Geertje Maten. Evenals zijn vader was ook Hendrik landmeter en taxateur. Ook zoon Albert Johan volgde later zijn vader op. Deze laatste huwde met Eva Maria Brascamp uit Olst. Dochter Angelina Johanna Roetert Steenbruggen (tante Lina) werd 15 maart 1888 geboren in het huis de Brouwerij en bleef daar haar hele leven wonen. Haar grootmoeder Engelina Johanna Lammers (*1823 in Olst) kwam in 1855 na haar huwelijk op de Brouwerij wonen. Zij was een sociaal bewogen vrouw. In de Notenhof (zie dorp 15) schuin tegenover de Brouwerij is aan de noordzijde een steen ingemetseld met het jaartal 1866 en de initialen E.J.R.S, geboren Lammers. Engelina heeft zich destijds ingezet voor de bouw van

een woonhuis met praktijkruimte voor een huisarts. Waarschijnlijk heeft de kerkeraad deze woning laten bouwen met een belangrijke financiële bijdrage van Engelina RS. De kiem hiervoor was gelegd door de grote kindersterfte in het dorp. Bij ziekte moest er altijd een arts uit Deventer worden opgehaald. Men moest dan eerst met paard en wagen naar de stad rijden (er was geen telefoon) en dan maar hopen dat de arts thuis was. Vaak kwam de hulp te laat. Ook haar eigen zoontje Albert Johan stierf op vierjarige leeftijd (01-07-1860) in Diepenveen. Gelukkig bleef de volgende Albert Johan in leven, maar hij bleef wel enig kind. Engelina zag de schrijnende gevallen bij de gezinnen in haar omgeving, zoals bij de bewoners van dorp 10. Hier woonde de arme dagloner Jan Jansen (*5 aug 1833 in Deventer) die was gehuwd met Tonia van der Meulen (*Deventer). Zij hadden drie kinderen waarvan er twee heel jong overleden. Ook moeder Tonia stierf op 16 mei 1866, zodat Jan Jansen met één zoontje overbleef (zie verder blz. 39 van het boek: De Naai- en Breischool in Diepenveen).

De woning voor de huisarts werd in 1866 gebouwd naast de woning van broodbakker Jan Willem de Weerd. Waarschijnlijk heeft Engelina destijds ook de eerste steen gelegd.

Dorp 15: Dit huis is in 1866 gebouwd als dokterswoning. Het pand is nu gesplitst: Dorpsstraat 55 is een woonhuis en 55a is dus 'de Notenhof'.

De inspanningen van Engelina RS waren succesvol; na voltooiing van de bouw in 1866 hebben hier de o.a. de huisartsen Woerdman en Kan gewoond. Het werk van de artsen was echter heel zwaar en de beloning weinig aantrekkelijk, zodat zij vaak snel weer vertrokken. Een arts die er ruim 4 jaar bleef wonen was **Frederik David Kan** (31 maart 1836 te Groningen). Hij was gehuwd met Marie J. C. van der Bosch (*Utrecht 29 jan 1832). Dokter Kan had daarvoor gewerkt in

Greijtown (Zuid-Afrika). Zijn kinderen waren daar geboren: de tweeling Marie en Judith (1862), Frederik (1864) en Alexa (1866). In Diepenveen werd op 28 juni 1868 in de nieuwe dokterswoning nog een tweeling geboren: Betsie en Eline. Dokter Kan was begin 1868 in Diepenveen begonnen als huisarts. Hij was de opvolger van dokter Woerdman die hier slechts enkele maanden had gewerkt en het snel voor gezien hield. Dokter Kan had de gemeenteraad om een toelage verzocht en kreeg fl 150,- per jaar op voorwaarde dat hij de bedeeden gratis zou behandelen en de armen zonder vergoeding zou vaccineren. De arts had het bepaald niet gemakkelijk. In die tijd werd de gemeente, net als vele andere, getroffen door de pokken en de tyfus. De getroffen werden geïsoleerd op last van de gemeente. De scholen werden gesloten toen in Diepenveen, Lettele en Colmschate (in dezelfde tijd) ook nog eens een epidemie van roodvonk uitbrak. Met een koets getrokken door zijn paard bezocht hij over de rulle zandpaden de zieken. Blijkbaar zag dokter Kan het na ruim 4 jaren niet meer zitten en hij vertrok op 31 december 1872 naar Deventer. In een brief aan de gemeenteraad deelde hij mee dat hij nog wel beschikbaar was, maar in Deventer ging wonen. Was het soms de slechte staat of kleine behuizing (met zes kinderen) van de woning of was het lage inkomen de reden?

Zijn opvolger bleef, het werd een vast patroon, hier slechts enkele maanden en daarna waren de Diepenveners weer aangewezen op medische hulp uit de buurgemeenten. Een structurele verbetering kwam er toen er een nieuwe fraaie woning werd gebouwd naast de Kostorij (of eigenlijk een uitbreiding van de Kostorij) aan de Kerkstaat met fraai uitzicht op het Kerkpad, Kerkplein en Kosterkamp. De ingemetselde steen in dit huis Kerkstraat 2 bevat de tekst D(erk) Roetert Pres(ident) kerkv(oogd) 1874. Blijkbaar heeft oud-wethouder Derk Roetert zich binnen de kerkeraad in zijn functie van president kerkvoogd (=voorzitter v. de kerkeraad), sterk gemaakt voor de bouw van deze woning. Ik vermoed dat dit huis ook nu werd gebouwd om het aantrekkelijker te maken voor een huisarts om zich hier te vestigen. Andere huizen zoals Kostorij en Pastorij waren destijds ook in slechte staat en niet aantrekkelijk om te bewonen. In de 20e eeuw zijn deze huizen in de Kerkstraat fraai gerestaureerd.

De in 1874 nieuw gebouwde woning (Kerkstraat 2) werd in de 20e eeuw o.a. bewoond door huisarts Elias Lechner. Deze arts bleef er lange tijd wonen tot aan zijn dood in 1934.

Dorp 5: Erve Rander Klooster stond in de 19e eeuw eigenlijk midden in het dorp.

Willem Kruissink (2) werd op 8 mei 1809 te Diepenveen op het Rander Klooster geboren en trouwde in 1836 met Hermina Daggert. In de tijd dat de foto werd gemaakt woonden zij nog steeds op deze oude kloosterboerderij met hun kinderen Lammert, Willemina, Willem (3), Jan, Janna, Johanna en Lamberdina. Drie kinderen huwden 'dichtbij' met een Roetert Steenbruggen. Willem (2) was wethouder en was een zeer vermogend man. Als enig kind had hij dit vermogen geerfd van zijn ouders. Willem (2) liet de boerderijen 'de Plecht' (voor zoon Lammert), 'Midden Klooster' (op de plek van de huidige Hemeltjenskamp) en 'Klein Klooster' (naast het Budde-kerkhof bij het begin van de huidige Smijterweg) bouwen. Zoon Willem (3) bleef op Rander Klooster wonen. Deze zoon Willem (3) was in 1871 één van de oprichters van 'Tot Nut en Genoegen'. Voorvader Willem (1) Kruissink werd op 3 februari 1768 geboren op de boerderij Kruissink aan de (huidige) Sallandsweg. In 1408 stond daar op de enk een kruis, waarschijnlijk van steen zoals ook het kruis in Wesepe. De boerderij die men daar later bouwde noemde men eerst 'ten Cruse' en later Cruysink en vervolgens Kruissink. Het erve is altijd een pacht-boerderij geweest behorende bij o.a. Smets Rande en Oud Rande. Nu is het eigendom van Stichting IJssellandschap en is er het Biologisch Dynamisch Landbouwbedrijf de Oosterwaarde gevestigd. Willem (1) Kruissink bleef lang vrijgezel maar trouwde, bijna 40 jaar oud, op 17-01-1808 met Gerritjen Kloosterboer (43 jr oud) die op het Rander Klooster woonde dat eigendom was van de stad Deventer. Haar ouders Willem Jansen aan het Klooster (Kloosterboer) en Stijntje Jacobs woonden hier al in 1748. Gerritjen Kloosterboer werd daar op 13 mei 1764 geboren en haar oudere broer Jacob op 13 februari 1757. Jacob bleef na de dood van de ouders samen zijn zus Gerritje op erve Rander Klooster wonen. Jacob bleef ongehuwd en pachtte de boerderij tussen 1807-1813 van de stad Deventer. Willem (1) Kruissink en Gerritjen Kloosterboer gingen na hun huwelijk bij broer Jacob op het Rander Klooster wonen. Uit archiefstukken blijkt dat Jacob nog geen maand later de bouwerij (inboedel en inventaris) overdraagt aan zijn zuster en zwager (ID 892 Schoutambt Colmschate rechterlijk archief nr 55 blz 101). Waarschijnlijk was Jacob ernstig ziek en voelde hij de krachten uit zijn lichaam vloeien. Op 8-05-1809 wordt op het Rander Klooster het enigste kind Willem(2) Kruissink geboren. Willem (2) noem ik het zondagskind.

Foto van café “de Halve Maan” omstreeks 1905. Op de voorgrond de Boxbergerweg.

‘Hij kwam in een gespreid bedje’, bleef enig kind en zou later alles erven. Willem (1) en Gerritje bleven de boerderij tot 1821 pachten. Als Deventer besluit het stadserve en grond te verkopen, koopt Willem Kruissink bij deze veiling het erve en zeven grote percelen grond (met drie waren in de Randermark). Hierbij is een bedrag gemoeid van maar liefst fl 10500,- , een enorm bedrag voor die tijd. Uit de akte (not D.J.R. Jordens akte 356 nr 158) blijkt dat Willem Kruissink een hypotheek afsluit van fl 8000,- Willem (1) was een harde werker en een man met lef! Vanwege de uitgestrekte landbouwgronden (53 ha) van de familie Kruissink hadden veel dagloners in het dorp een goede boterham.

Niet alle familieleden bleven in de in de agrarische sector werken:

zoon Jan Kruissink werd café-baas en runde het café ‘de Halve Maan’ aan de Boxbergerweg nabij de Ganzenkooisweg. Bij het café was ook een voetbalveld met dezelfde naam. Go Ahead trainde en speelde hier een aantal jaren tot 1908 na het vertrek van de Ossenweerd.

Er werd niet door alle bezoekers entree betaald bij de wedstrijden, want op het Driekwartierslaantje stonden altijd tientallen Go Ahead-fans de wedstrijd gratis te volgen. Op weg naar de training en wedstrijden via de Boxbergerweg moest bij het tolhuisje (later noemde men deze plek Let Op) 2,5 cent betaald worden. De spelers zeiden dan tegen de tollenaar: ‘Ik betaal oep op de terugweg in één keer vijf cent’. Op de terugweg fietsten ze dan een andere route via het smokkelpad. Een ander familielid Hendrik Kruissink, als industrieel zeer succesvol, startte in 1896 met een schelpkalkfabriek met de zo karakteristieke kalkovens aan het Overijssels Kanaal ten zuiden van de Snipperlingsdijk. De firma Klosters nam later dit bedrijf over en specialiseerde zich in bouwmaterialen en was hier meer dan een eeuw actief.

In een volgende editie van DiepenVeens zal de geschiedenis van boerderij “de Plecht” aan de Sallandsweg worden verteld. Deze imposante boerderij, die Willem (2) liet bouwen, is nu prachtig gerestaureerd en is een Rijksmonument.

Burg. Arriensweg

De Burg. Arriensweg is vernoemd naar Jacob Willem Arriëns, die van 1930 tot 1943 burgemeester was van de gemeente Diepenveen. De laan is aangelegd voor de nieuwbouw in de jaren zeventig. Het wijkje heette toen 'Schapekolk' naar een boerderij die daar ooit heeft gestaan, en lag aan de oostzijde van de toenmalige sportvelden (later het tennispark). Volgens het straatnaambord wordt de naam gespeld zonder de 'ë'.

Arriëns werd geboren op 16 april 1877 in Den Helder en was oorspronkelijk bankdirecteur en wilde graag burgemeester worden. Zijn eerste standplaats in 1916 was Gieten. Veertien jaar later vertrok hij naar de gemeente Diepenveen en betrok met zijn echtgenote J.E. Mouthaan villa Overbosch (nu Boxbergerweg 95). Op zaterdagavond 16 april 1937 (zijn verjaardag) werd Arriëns daar geconfronteerd met een verwarde man, die met een geladen karabijn met bajonet bij hem aanbelde. De zwerver wilde, zo verklaarde hij later, zich met deze daad langdurig onderdak verschaffen. Bij de rechtszaak in Zutphen werd een gevangenisstraf van acht maanden geëist.

In 1935 overleed de echtgenote van Arriëns. Vijf jaar later trouwde hij met Anke (Johanna Maria) van Doorninck, dochter van een wethouder, die op de Oxerhof woonde en later in Huize Boschhoek aan de Burg. Doffegnieslaan.

Op 30 mei 1942 werd de al pensioengerechtigde Arriëns onder enige dwang 'verzocht' plaats te maken

voor een NSB-burgemeester; hij werd tijdelijk waarnemend en kreeg op 12 januari 1943 eervol ontslag. Vier jaar later verhuisde het inmiddels met twee kinderen uitgebreide gezin naar de Kerkstraat omdat echtgenote Anke meer in het dorp wil wonen. Arriëns overleed op 6 mei 1963. Zijn weduwe woonde daar tot haar overlijden op 1 september 2007.

Aan de Burg. Arriensweg is lange tijd tegenover het trapveldje de oorspronkelijke plek van boerderij 'Schapekolk' vrijgehouden. Op deze plek kwam in 2003 Kinderdagverblijf 'Kiekeboe' van Landstede Kinderopvang.

Tekst: Lamberthe de Jong / Historische Vereniging Dorp Diepenveen e.o.

Illustraties: Collectie Historische Vereniging Dorp Diepenveen e.o.

Het huwelijk 3 mei 1940 van Jacob W. Arriëns met Anke van Doorninck werd opgeluisterd door schoolkinderen. Hier bij het gemeentehuis in Schalkhaar.

50 jaar Tjoenerhof

De Tjoenerhof werd in 1970 aangelegd. Dit is in 2019 het oprijpad met de rododendrons. Foto Harry Mulder (2019)

Begraafplaats Tjoenerhof in het Kolkbos is volgend jaar vijftig jaar 'oud'. Het wordt een van de mooiste bosbegrafplaatsen van het land genoemd. Het terrein is wat heuvelachtig, er staan veel bomen en struiken en dankzij de kronkelende paden hebben de bezoekers veel privacy en rust als ze naar de graven van hun geliefden gaan. Harry Bodifée, van beroep hovenier en jaren zelfstandig beheerder, weet veel van de Tjoenerhof. Hij woont sinds 1976 naast de ingang van de Tjoenerhof.

– Nieuw

Eind jaren zestig van de vorige eeuw besloot de gemeente Diepenveen om een nieuwe begraafplaats aan te leggen. De begraafplaats aan de Roeterdsweg dreigde vol te worden, al werden er nog wel graven uitgegeven.

Onder leiding van burgemeester Samuel Crommelin, die van 1957 tot 1980 in functie was, werd naar een nieuwe locatie gezocht. In eerste instantie kwam een plek in het bos aan de Wetermansweg in aanmerking, waar voorheen villa De Koershof stond. Maar deze locatie bleek bezwaarlijk omdat de begrafenisstoeten vanuit het dorp de toen nog onbewaakte spoorwegering moesten passeren.

Daarna werd verder gezocht en viel het oog op het huidige perceel aan de Averlose Houtweg, eigendom van de Verenigde Gestichten, nu Stichting IJssellandschap. De grond aan de Wetermansweg werd geruimd met het huidige perceel. In 1970 werd de Averlose Houtweg geasfalteerd vanaf de Boxbergerweg, later nog een stuk naast de begraafplaats. De nieuwe begraafplaats lag in de Tjoenermarke, vandaar de naam.

– Aanleg

Burgemeester Crommelin nam de Bosbegrafplaats in Lochem als voorbeeld en inspiratie voor de toekomstige Tjoenerhof. De begraafplaats in Lochem was in 1929 aangelegd in een bestaand bos en kreeg een kunstmatig geaccidenteerd terrein. In het Kolkbos was de grond van nature al wat heuvelachtig. In eerste instantie legde een hoveniersbedrijf de begraafplaats aan met brede rechte paden met aan weerszijden rododendrons. Daarna verzorgde de gemeente de aanleg met o.a. chef plantsoenendienst Jan Hutteman en werknemers als Bé van Beek die eerst de afrastering aanlegden (zie de foto).

Gemeentewerkers Jan Hutteman (chef plantsoenendienst) en Bé van Beek aan het werk bij de afrastering van de Tjoenerhof. Rond 1970/71. Foto Gemeente Diepenveen

Harry Bodifée was lang beheerder van de Tjoenerhof. Foto Harry Mulder (2014)

In 1975 kwam Harry Bodifée, van beroep hovenier en boomkweker, in dienst van de gemeente Diepenveen. Hij werkte eerder op een boomkwekerij en op het naburige terrein van de familie Ankersmit. Voorafgaand aan zijn sollicitatie ging hij vast de begraafplaats in Lochem bekijken.

Als beheerder verzorgde Bodifée verder de aanleg. Hij maakte kronkelpaden tussen de grote rechte paden en plantte hagen en struiken. Hier en daar kwamen heide, stukken gras en kleine -voor Salland typerende- bosstroken met o.a. de grove den. Bodifée kweekte zelf heide, struiken en bomen en ruilde met andere beheerders. Hij entte zelf een bijzondere roodbladige beuk (de *Fagus sylvatica* *Rotundifolia*). Het meeste werk was het snoeien van de heide, vooral toen er nog weinig graven waren. Deze werden op rij aangelegd. Behalve gewone graven, kreeg de Tjoenerhof ook een strooiveld en een urnenveld; beide nog steeds in gebruik. Voor kindergraven zijn aparte hoeken gereserveerd.

Vijf begraafplaatsen in Diepenveen en omgeving

In dorp Diepenveen en omgeving bevinden zich vijf begraafplaatsen. Naast de dorpskerk ligt het kerkhof, waar al vanaf 1400 werd begraven tot 1870. Hier liggen nog enkele bijzondere zerken. De tweede is de grote begraafplaats aan de Roeterdsweg, die in 1871 in gebruik werd genomen, met een monumentaal poorthuis (1938). Vooral het oude gedeelte is interessant vanwege de houten graftekens en bijzondere graven en grafstenen. Op het nieuwere gedeelte kan nog steeds worden bijgezet. Hier bevindt zich ook het monument voor zeven Engelse vliegers die in WO2 zijn omgekomen (op de Kranenkamp en in de uiterwaarden bij Diepenveen) en waar nu de 4 mei Herdenking plaatsvindt. Als derde de Tjoenerhof.

Dan zijn er nog twee kleine particuliere begraafplaatsen. De ene is eigendom van de familie Cost Budde en ligt aan de Molenweg. Hier wordt sinds 1838 begraven en bijgezet. Deze kan niet worden bezocht. De andere ligt op het landgoed Het Overvelde aan de Boxbergerweg en bestaat uit een grafheuvel met graven van de familie Van Coeverden. Deze familie was eigenaar van 1844 tot 1956 van Het Overvelde. Je kunt er mooi wandelen en de grafheuvel bezichtigen.

De huidige begraafplaats kan nog naar het zuiden worden uitgebreid tot aan de weide. De gemeente liet ook een eenvoudige aula bouwen -met een luidklok op het dak- in het kader van werkverschaffing en naar de wensen van de burgemeester. De aula wordt sindsdien beheerd door de Diepenveense Begrafenis Vereniging, die al in 1932 werd opgericht. Hier is een ruimte voor een afscheidsbijeenkomst voor ongeveer 125 bezoekers en een opbaarkamer.

In de tijd van burgemeester Crommelin (dus tot 1980) was er geen mogelijkheid voor consumpties na de plechtigheid en begrafenis. De burgemeester verordende namelijk dat er geen koffie mocht worden geschonken, want dat zou ten koste gaan van de klandizie van het Dorpshuis dat naast de begraafplaats aan de Roeterdsweg was gelegen. Het gevolg was dat de nabestaanden en bezoekers heen en weer moesten rijden voor een kopje koffie na het condoleren. Burgemeester Crommelin had ook wel wensen die niet vervuld konden worden. Zo wilde hij dat de paden

De aula op de Tjoenerhof. Op het dak staat de luidklok. Oude foto Gemeente Diepenveen

met sterretjesmos bedekt zouden blijven, maar door het geloop over de paden bleek dat niet houdbaar. Behalve met de locatie en de aula bemoeide de burgemeester zich ook met de grafstenen en de beplanting. Het moesten rechthoekige staande natuurstenen zijn of liggende fijngeschuurde stenen platen. De letters uitgehakt, verdiept of verheven. Ook waren bronzen letters toegestaan.

→ **Verantwoordelijk voor schop en pen**

De graven werden in eerste instantie onderhouden door de gemeente Diepenveen, dat mochten de nabestaanden niet zelf doen. Nu is dat anders. Het kopen van een graf op de nieuwe begraafplaats was niet goedkoop, aan de Roeterdsweg was het voordeliger en was het koffiedrinken ook vlakbij. Vroeger betaalden Diepenveners een vaste prijs, mensen van elders meer, maar dat mocht op een gegeven moment niet meer. Men kon ook meerdere plekken kopen, waarvan weer misbruik werd gemaakt, aldus Bodifée. De grond werd later voor een hogere prijs doorverkocht, iets wat nu verboden is. Omdat de Tjoenerhof duurder was, vonden er soms maar tien begrafenissen per jaar plaats. De collega-ambtenaren op het gemeentehuis dachten dan dat Bodifée de hele dag zat te wachten op een telefoontje, maar dat was bepaald niet het geval, want het onderhoud en aanleg van het terrein, de heide en het kweekveld kostte veel tijd, evenals de administratie. Op een gegeven moment nodigde Bodifée dan ook de collega's uit om te laten zien hoeveel werk er was. Hij deed ook zelf vaak het graafwerk en de grafbekisting. Hij was als beheerder binnen de hekken de 'baas', overlegde ook met de begrafenisondernemers en deed samen met zijn echtgenote de administratie. Verantwoordelijk voor 'schoop en pen', zoals hij zelf zegt.

Handig dat de dienstwoning vlakbij was en hij zelf de hekken kon sluiten.

Op de Tjoenerhof kon je de eerste jaren graven kopen voor 10, 20, 30 of 40 jaar (daarna werd er geruimd) en daarna voor onbepaalde tijd. In dat geval wordt een graf pas geruimd als een deel of een hele begraafplaats wordt opgegeven. Nu is er grafurst voor de eerste twintig jaar en daarna wordt er - als de nabestaanden niet meer willen betalen voor het onderhoud - geruimd. Kopen voor onbepaalde tijd kan niet meer. De eerste begrafenis in 1975 betrof een dochtertje van een familie uit Diepenveen. Het eerste volwassen graf ligt aan het eerste pad aan de rechterkant na de ingang. Hier kreeg de overleden Diepenvener B.W. van Zijl zijn laatste rustplaats. Inmiddels liggen ook de echtgenote van Van Zijl en een zoon in dit graf en is de oorspronkelijke steen vervangen door een natuurstenen grafgedenkteken met inscriptie.

→ **Opening**

Burgemeester Crommelin was erg trots op 'zijn' bosbegravingplaats en nodigde in 1976 de Commissaris van de Koningin, mr. J.L.M. Niers, en griffier J. Bulthuis van de provincie Overijssel, uit voor een werkbezoek (zie de foto). Ook wethouder H. Veldwachter en gemeentesecretaris G. Groenveld waren aanwezig bij een wandeling op 14 mei. Beheerder Bodifée moest wel aanwezig zijn voor vragen, maar mocht niet meewandelen.

Na 1980 werd er wat soepeler omgegaan met de eisen en mochten er ook andere grafgedenktekens worden geplaatst. Ook konden de nabestaanden de graven zelf mede onderhouden. Nu worden er vrijwel geen beperkingen opgelegd, al zijn de regels niet echt veranderd. Wat de kosten nu zijn, is te lezen op het informatiebord aan de ingang en op de website van het uitvaartbedrijf Yarden, dat nu de administratie voert.

Bezoek op 14 mei 1976 aan de nieuwe Tjoenerhof. Vlnr: wethouder Veldwachter, CdK J.L.M. Niers, griffier J. Bulthuis, burgemeester S. Crommelin, gemeentesecretaris S. Groenveld en achteraan een onbekende. Foto Gemeente Diepenveen

Het beheer en onderhoud ligt bij het Deventer Groenbedrijf.

In 2010 werd de begraafplaats uitgebreid met vierhonderd graven, anders zou deze in 2011 al vol zijn geweest. Hiermee kon de begraafplaats tenminste tien jaar vooruit. Per jaar worden er nu zo'n veertig mensen begraven, die meestal uit de omgeving komen.

→ **Zusters van Sparrenheuvel**

Heel bijzonder zijn de zeventien dubbele graven van de 'Zusters van Sparrenheuvel', die bij elkaar liggen aan een pad. Deze zusters waren lid van de Rooms-Katholieke Congregatie De Kleine Zusters van de Heilige Joseph uit Heerlen, die zich in het land vooral bezighield met zorg. Na hun 'pensionering' zocht de orde voor de oudere zusters een plek in de omgeving waar ze vandaan kwamen. De vrouwen die uit Salland kwamen, woonden eerst in een klein bejaardenhuis, Villa Sparrenheuvel (oorspronkelijk Villa Jachtrust) aan de Molenweg 2. Later werd besloten om deze villa te slopen en hier een nieuw 'bejaardentehuis' te bouwen, dat in november 1975 gereed kwam en bestemd was voor bewoners van Diepenveen en de nog aanwezige zusters. Dit is het huidige

woonzorgcentrum Sparrenheuvel. In het begin werden twee van de vijf (later vier) paviljoens bewoond door vijftig zusters. Hier konden deze religieuze vrouwen - apart van de andere bijna tachtig bewoners - samenleven volgens de regels van hun congregatie en diensten in hun eigen kapel bijwonen. De meeste gepensioneerde zusters waren net 65 en nogal fit en hielpen vrijwillig mee in de keuken of bij de verzorging van ernstig zieken. Ze hebben veel voor het dorp betekend.

In 1976 overleed er al een zuster, de 70-jarige zuster Emelia (G.M. Tjdhof). De moeder-overste nam toen contact op met beheerder Bodifée en afgesproken werd dat er een apart deel van het pad gereserveerd zou worden voor de nonnen. De econoom van het Moederhuis in Heerlen kwam hier voor naar de Tjoenerhof om de betaling en aankoop van de graven te regelen.

In de loop der jaren overleden meer zusters en inmiddels liggen er 34 zusters in dubbele graven. Bodifée herinnert zich nog dat er een bus met nonnen kwam bij een begrafenis, uiteraard geleid door een pastoor. Als laatste kreeg de 83-jarige zuster Angelbertha (A.G. Schutte) haar rustplaats, in maart 1997. Uiteindelijk

Graven van de Zusters van Sparrenheuvel. De graven blijven behouden. Foto Harry Mulder (2019)

Strooiveld met herinneringszuil. Foto Harry Mulder

woonden er nog maar negen zusters in Sparrenheuvel en besloot de congregatie dat zij naar het Moederhuis in Heerlen zouden verhuizen. Dat vond plaats in 1999. In mei 2019 besloot de gemeente om de zeventien graven te ruimen, meer dan 22 jaar na de laatste begrafenis, tenzij er familieleden zouden willen betalen voor nieuwe grafrechten. De ruiming was voorzien ergens na 8 november. Op initiatief van de Historische Vereniging werd vanwege de dreigende ruiming in september 2019 contact gezocht met de gemeente Deventer met het verzoek deze bijzondere graven te behouden als ensemble. Ze horen immers bij elkaar en onderhoud is nauwelijks nodig vanwege de eenvoudige begroeiing. Bovendien blijkt er nog voldoende ruimte te zijn voor nieuwe graven op het terrein. De gemeente besloot enkele dagen na het verzoek om niet tot ruiming over te gaan. De congregatie zelf had in 2017 nog contact gehad over het behoud en blijkt nu gelukkig met het besluit, zo is te lezen in twee arti-

kelen op 14 en 18 september in dagblad De Stentor. De dubbele graven blijven nu behouden, mogelijk als cultuurhistorisch monument. De rust van de zusters op de Tjoenerhof zal niet worden verstoord.

– Literatuur

Met dank aan Harry Bodifée en Jan Nieuwenhuis (oud-bestuurslid van de Diepenveense Begraafenis Vereniging).

Wilbert Derksen, De Zusters van Sparrenheuvel. 1975-1999. Verslag van de Historische Vereniging 'Dorp Diepenveen en omgeving'. Diepenveen 1999. Deze publicatie staat als PDF op de website van de vereniging.

Martijn Ubels, 'Vrede bij de graven verstoord. Stoffelijke resten van Diepenveense nonnen dreigen geruimd te worden', in: De Stentor, 14 september 2019.

Idem, 'Graven van nonnen behouden', in: De Stentor, 18 september 2019

Gerestaureerd grafmonument van dokter Muys

Jan Helderma

Foto H.W.F. Jellema

De Werkgroep Begraafplaats Roeterdsweg had 24 mei 2019, de eerste dag van het jaarlijkse 'weekend van de begraafplaats', uitgekozen voor de onthulling van het gerestaureerde grafmonument van dokter Govert A. Muys. Bij de onthulling waren de kleinzonen van de dokter met hun echtgenotes, een vertegenwoordiging van het HVDD-bestuur en de leden van de werkgroep aanwezig. Na een korte toespraak van mevrouw Gon Jellema namens de werkgroep verwijderden de kleinzonen het doek dat het monument verhulde. Door een initiatief vanuit de Diepenveense gemeenschap kon het grafmonument weer in zijn oorspronkelijke luister worden hersteld.

→ Dr. Muys en Diepenveen¹

Op 31 december 1923, slechts twee weken na zijn afstuderen, nam Govert Muys de dokterspraktijk aan de Kerkstraat in Diepenveen over van de overleden dokter Lechner. Govert ontpopte zich al gauw tot arts in hart en nieren. Hij stond altijd klaar voor zijn patiënten en was ook zeer sociaal voelend. Zo stuurde hij arm-

lastigen soms niet eens een rekening. Daarnaast was hij altijd erg aardig en vrolijk. Niets was hem teveel en dat werd door zijn omgeving zeer gewaardeerd. Naast zijn verplichtingen in de eigen praktijk wist dokter Muys ook nog tijd te vinden voor veel andere activiteiten, zowel binnen als buiten Diepenveen. Zo was hij de oprichter van de Diepenveense schaakclub en gaf hij in het Naai- & Breischooltje regelmatig cursussen EHBO.

→ Het grafmonument

De schok van het plotseling overlijden van de sympathieke en populaire dokter op 12 juni 1935 was groot en heel het dorp was dan ook in diepe rouw. Spontaan werd er een inzamelingsactie gehouden om op het kerkhof aan de Roeterdsweg een praalgraf voor hem op te richten en daarin de urn met zijn as te plaatsen. Goverts echtgenote Dies van Ommen vond een praalgraf geen goed idee en in plaats daarvan liet men architect Ir. Willem P.C. Knuttel een eenvoudig grafmonument ontwerpen. Van het resterende geld werd na rijp beraad het 'Dokter Muysfonds' opgericht om een hartewens van hem te vervullen: zwakke kinderen laten aansterken in een vakantiekolonie of op een andere plek waar ze op krachten zouden kunnen komen.

→ De restauratie

Architect Knuttel had voor het metselwerk van het monument gebruik gemaakt van handgevormde zwart geglazuurde stenen. Dat glazuur was inmiddels op veel plaatsen aangetast en ook veel voegwerk viel uit elkaar. De algehele slechte staat waarin het grafmonument van dokter Muys zich bevond was voor het bestuur van de Historische Vereniging Dorp Diepenveen e/o reden om in 2016 de Werkgroep Begraafplaats Roeterdsweg te verzoeken het grafmonument te restaureren. Hiertoe werd tevens een gift van € 250,- beschikbaar gesteld.

Het formaat van de handgevormde geglazuurde stenen bleek vandaag de dag niet meer in de handel te zijn en de stenen moesten speciaal voor dit doel worden gebakken. De materiaalkosten voor de restauratie bleken daardoor aanzienlijk te zijn. Het duurde dan ook enige tijd voordat de financiering rond was. Uiteindelijk lukte dit met een donatie van de Rommelmarktcommissie en door een substantiële bijdrage

van de Vereniging Landelijk Diepenveen (VLD), in
gevolge hun opheffing.

Nadat de financiering was geregeld kon de zoektocht
naar het verkrijgen van de speciale steen worden
ingezet. Ook dit nam geruime tijd in beslag. Nadat de
stenen eind 2018 geleverd waren, kon in april van dit
jaar het werk ter plekke worden gestart. In de weken
erna kon de restauratie overeenkomstig het oorspron-
kelijk ontwerp van architect Knuttel worden afgerond.

→ Onthulling

Op 24 mei jl. was tenslotte de onthulling van het
gerestaureerde grafmonument. Kleinzoon Govert
Muys liet daarbij weten bijzonder verrast te zijn dat
de herinnering aan zijn grootvader nog zo aanwezig
was in Diepenveen. Verder sprak hij, ook namens de
familie, zijn waardering uit voor het genomen initiatief
en bedankte hij alle betrokkenen -met name de Werk-
groep Begraafplaats Roeterdsweg- voor hun bijdrage
aan het mooie resultaat.

G. A. MUYS

16 December 1897 - 12 Juni 1935

---

¹ Zie ook *Historische Vereniging Dorp Diepenveen
en Omgeving – Nieuwsbrief nr. 9 - oktober 2003 en
Nieuwsbrief nr. 34 – april 2016*

Velen van Deventer en Diepenveen deden het stoffelijk overschot van den bekenden en geachten dr. G. Muys
uitgeleide tot aan de grens van Deventer

In de schaduw van de oude peppel

Harry Mulder

Peppel met bruggetje ca 1900 (archief fam. Houck)

'Een karakteristieke stokoude baas, leunend in de wind' is de titel van een artikel dat geschreven is door Hein van Iersel en vertelt over een bijzondere variant onder de populieren. Het artikel gaat over de Populus Canadensis 'Marilandica'. Boomambassadeur Henry Kuppen van Kuppen Boomverzorging uit Mill, die uitgebreid aan het woord komt in het artikel, vindt deze boom interessant, omdat deze zo buitengewoon is onder de Canadese Populieren.

→ Ook in Diepenveen heeft zo'n oude baas gestaan

Veel mensen herinneren zich de grote populier, ook wel peppel genoemd, aan de Soestwetering op het landgoed De Kranenkamp. Deze boom, de Populus Canadensis 'Marilandica' was één van de oudste exemplaren in haar soort in Nederland.

Voor zover bekend staat het oudste exemplaar in Deventer, op de oever bij de Worp. Deze boom, ook wel 'de reus van de Worp' genoemd, is in 1822 geplant en dus al bijna 200 jaar oud.

De Diepenveense reus was iets jonger; voor deze boom wordt 1830 à 1840 als plantjaar aangehouden. In tegenstelling tot de Deventer reus heeft de Diepenveense peppel inmiddels het loodje gelegd. De strijd met een zware storm in mei 2000 kon zij niet winnen en de boom viel dwars over de Soestwetering heen. Voor de waaghalzen een tijdelijke nieuwe brug.

De Populus Canadensis 'Marilandica' is een kruising tussen de Populus Canadensis 'Serotina' en de Zwarte Populier (Populus Nigra) en is een vrouwelijke kloon. Deze kloon zou ontstaan zijn in de Amerikaanse staat Maryland en zo aan haar variëteitnaam komen. De staat Maryland ligt aan de Westkust van Amerika. Het hout van deze boom was als timmerhout veruit superieur aan het hout van moderne klonen. Rond 1900 bestond landelijk meer dan 40% van de populieren uit Marilandica's.

Deze bomen kwamen veelvuldig in Brabant voor, maar ondanks dat deze populier als Brabants wordt omschreven (in Brabant worden deze bomen cannadas-

2e bruggetje (archieffam. Van Gelder)

De schutsluis op de Kranenkamp ca 1900 (archieffam. Houck)

sen genoemd), zijn volgens de recordboeken de dikste, oudste en grootste populieren van deze soort buiten Brabant te vinden.

Typerend voor de 'Marilandica' is dat deze boom bijna altijd scheef met de wind meegroeit, snel zijtakken vormt en bijna als compensatie door een zware zijtak het evenwicht lijkt te bewaren. Zo'n tak wordt ook wel geseltak genoemd (op de foto duidelijk te zien)

→ Stok in de grond

Over hoe deze machtige peppel hier ooit is gekomen weten de gebroeders Dick en Henk van Gelder nog wel iets te vertellen. Dick is in maart 1934 geboren in Middel (gemeente Olst), maar een half jaar later met zijn ouders verhuisd naar landgoed De Kranenkamp waar zijn vader Gerhard (Gait) van Gelder jachttopziener en chauffeur werd in dienst van de toenmalige eigenaar, W. M. Kolff. Een paar jaar later werd Henk van Gelder geboren. Dick en Henk hebben hier tot hun huwelijken in 1964 gewoond en zijn dus op dit prachtige landgoed, waar ze veel hebben gespeeld, opgegroeid. Hun namen staan nog steeds in verschillende bomen gekerfd. Ook hebben zij in de loop der jaren het landgoed zien veranderen en natuurlijk de monniken van Abdij Sion leren kennen. Dick vertelt over de oude populier: 'Tussen de plekke waar die dikke peppel hef estoan en de Roalterweg liggen twee weilanden langs de Soestwetering. Wanneer het vee daarin gedreven werd of opgehaald dan had de boer altijd een stokke bie zich waormet hie de koein een tik op de konte kon geven wanneer dat nodig was. Waarschijnlijk hef de boer de stokke zolang in de grond èzet om het hekke dichte te doen en is hie daarna vergetn om zien stokke met te nemm. Men zegt dat uut die stok de beroemde peppel is opgegroeid'. 'Zo hebt ze ons dat altied verteld, dat is de overlevering', vult Henk aan.

Een grote glimlach van de gebroeders Van Gelder doet vermoeden dat we dit verhaal met een korreltje zout moeten nemen. Dit verhaal wordt al decennia doorverteld als reden voor de aanwezigheid van deze bijzondere boom. Egbert Houck, bewoner en eigenaar van het kleinere noordelijke deel van het landgoed vertelt een andere variant: 'Het verhaal dat ik heb gehoord en al een aantal generaties van vader op zoon is doorgegeven, is dat de toenmalige tuinman van dit landgoed, de heer Nengerman, die woonde op de plek waar ik nu woon, een entstok aan de wetering heeft neergezet die uitgegroeid zou zijn tot wat later de beroemde peppel is geworden. Of het een grap of opdracht is geweest vertelt het verhaal niet'.

De omtrek van deze populier werd uiteindelijk een meter of zes en deze behoorde zeker tot de grotere bomen op het landgoed. In vroegere jaren was het uitzonderlijk dat populieren oud werden. Het hout van dit soort bomen is niet zo hard en werd veelvuldig gebruikt om er klompen van te maken. De populier aan de Soestwetering werd ongemoeid gelaten, had altijd water (dat oorspronkelijk kwelwater is van de Holterberg) en kon daarom uitgroeien tot een majestueuze reus, een van de meest bijzondere bomen op landgoed De Kranenkamp.

Overigens was de peppel niet de oudste boom op het landgoed. Tussen het huis waar de familie De Beuze al vanaf 1932 woont en de Soestwetering staat een tamme Kastanje die waarschijnlijk in 1727 is geplant. De conditie van deze boom is niet meer wat het geweest is, maar de oudste boom op De Kranenkamp is nog steeds te bewonderen.

Tussen de twee weilanden naast de grote peppel heeft vroeger (ook) een oude Kastanje gestaan. Deze was geplant door de boeren zodat het vee de mogelijkheid had om tijdens zonnig en warm weer in de schaduw te gaan staan. Ook deze boom staat er niet meer.

Olde Peppel 1998 (foto Harry Mulder)

→ Boogbruggetjes

Tot 1968 lag naast de grote populier een mooi gemetseld boogbruggetje over de Soestwetering. Een tweede, gelijksoortig boogbruggetje lag zo'n 200 meter verder stroomafwaarts. Deze bruggetjes zijn gebouwd in het begin van de 19e eeuw toen op het landgoed De Kranenkamp de nodige veranderingen werden doorgevoerd. In opdracht van de toenmalige eigenaar van het landgoed, Izäak van Delden, modelleerde tuinarchitect Albertus van Leusen een deel van het park in de voor die tijd populaire Engelse stijl: meanderende wandelpaden in combinatie met een vijver en aangelegde heuveltjes waardoor dit gebied een idyllische uitstraling kreeg. Voordien had de inrichting van het bos een meer Franse stijl en liep vanaf het landhuis een zichtlijn naar het oosten. Deze kwam halverwege de Soestwetering en de oprijlaan uit op de Raalterweg. Naast het huis van de familie De Beuze staat nog een aantal grote Eikenbomen die eind 18e eeuw zijn aangeplant, deze herinneren nog aan die tijd.

Het boogbruggetje naast de grote populier had het soms zwaar te verduren. 'De wortels van de peppel namen in de loop der jaren natuurlijk in omvang toe en drukten de vleugels (zijkant) van de brug eraf en dan moest aannemer Koopman uit Wesepe het weer repareren. Dan sloegen ze een deel van de wortels eraf en metselden ze daarna de zijkanten weer op. Het duurde maar een paar jaar en dan begon het weer opnieuw', zegt Dick van Gelder.

In 1940 heeft het bruggetje zelfs het gewicht van een oprukkende Duitse colonne moeten trotseren. De grote brug in de Raalterweg was namelijk opgeblazen door

de Nederlandse strijdkrachten om zo de opmars van de Duitsers te vertragen. Het boogbruggetje bij de peppel bleef niet onopgemerkt, waarna de colonne over het landgoed De Kranenkamp haar weg vervolgde richting Deventer.

Tijdens de kanalisatie in 1968 werd de wetering rondom de olde peppel verbreed waardoor er geen plaats meer was voor dit oude boogbruggetje en het werd afgebroken.

Het andere boogbruggetje, waarvan de boeren gebruik maakten om naar 'De Kamp', het westelijk deel van landgoed De Kranenkamp te kunnen, kon wel blijven bestaan. Na de kanalisatie behoorde dit bruggetje niet meer tot de loop van de wetering. Ook deze brug had niet het eeuwige leven. Het kon de steeds zwaarder en breder wordende landbouwmachines niet meer aan, waardoor het landbouwverkeer een andere route moest rijden. Iets wat de omwonenden niet erg vonden, al dat landbouwverkeer langs hun huis. Ongeveer tien jaar geleden kon het mooie boogbruggetje van weleer het gewicht van enkele voertuigen niet meer verdragen en bezweek. Een provisorisch bruggetje ligt hier nu over de oude loop van de wetering, dat tegenwoordig niet meer dan een sloot is. Een paar honderd meter verderop, iets verder dan het voormalig stationnetje van de Eikelhof sluit de oude loop aan op de huidige Soestwetering.

→ Oprijlaan voor het klooster

De bruggetjes werden ook gebruikt door de bewoners van boerderij De Vulik wanneer zij hun koeien naar de weide moesten brengen of halen. Ook wanneer zij naar Deventer moesten, konden ze over het bruggetje naast de peppel en dan door de Beukenlaan naar de Raalterweg. Zij hadden namelijk het 'recht van overpad'. Dit recht ging over naar de monniken toen zij in 1889 de boerderij en bijbehorende gronden kochten.

Boerderij De Vulik, die westelijk van Abdij Sion heeft bestaan, dankt haar naam aan de eerste bewoners, Antonij en Gerritina Vulik-Alferink die volgens een notariële acte van 13 juni 1811 deze hofstede lieten bouwen. Op 28 februari 1889 is door de erfgenamen van Jan Oosterwegel (eigenaar vanaf 1855) de boerderij en bijbehorende gronden (42 hectare) aan de monniken verkocht. Ook werden nog omliggende gronden aangekocht waardoor in totaal 58 hectare grond beschikbaar kwam om een nieuw klooster te realiseren.

In mei 1889 werd begonnen aan de bouw van het klooster dat aanvankelijk uit drie vleugels zou bestaan.

Minder dan een jaar later, in februari 1890 kwamen de eerste broeders naar deze locatie en bewoonden toen boerderij De Vulik. Twee maanden later volgden de paters en op 29 april 1890 was de ingebruikname van het klooster een feit. Het klooster droeg toen nog de naam De Vulik, maar een paar jaar later heeft Dom Placidus Verheggen, die van 1894 tot 1898 hier prior was, de naam Sion aan dit klooster gegeven.

De kloosterlingen zouden via de oprijlaan van het landhuis De Kranenkamp of over het bruggetje naar de Raalterweg moeten, aangezien zij toen nog geen eigen toegangsweg hadden. Eigenaar van het landgoed De Kranenkamp, I.A. Houck (geb. in 1849) zag dat niet zitten en nam het initiatief om in goed overleg tot een oplossing te komen.

Egbert Houck: 'Toen in 1890 het klooster was gebouwd wilde mijn overgrootvader voorkomen dat de monniken gebruik zouden maken van de laan naar het landhuis. Hij wilde ervan af dat zij hier recht van overpad hadden en dacht: dat gaan wij regelen. Om het een en ander te kunnen organiseren moest je met een goed alternatief komen. Mijn overgrootvader bood het klooster een stuk heidegrond aan, een strook grond van 15 meter breed aan de noordkant van het landgoed, zodat de monniken een eigen oprijlaan konden realiseren. In ruil daarvoor zouden de monniken afstand moeten doen van het recht van overpad. De gemeenschap ging hiermee akkoord, voor het klooster was het natuurlijk ook prettiger om een eigen laan te hebben'. Het adres van klooster Sion werd in latere jaren Tjoene 51, zoals toen alle adressen werden geïd met de naam van het buurtschap waaronder het perceel behoorde met uiteraard een nummer. Na de omnummering op 1 mei 1956 kreeg het inmiddels tot Abdij verheven domicilie van de monniken het adres Vulikerweg 6.

→ Kanalisatie

In 1968 is een deel van de Soestwetering op het landgoed De Kranenkamp opnieuw gekanaliseerd en rondom de oude peppel verlegd. De wetering liep daar strak langs het bos met een steile oever die mooi begroeid was met mos. Ideaal voor ijsvogeltjes die hierin hun holen maakten. Volgens de maatstaven van het waterschap was het nodig om dit gedeelte van de wetering te reconstrueren. Er moest ruimte gecreëerd worden voor machinerie om zo beter de onderhoudswerkzaamheden te kunnen uitvoeren. Oostelijk van de grote oude peppel werd de wetering zes meter in

Boerderij De Byvank van de familie Schoterman stond tussen klooster Sion en de huidige woning van de heer Houck (*archief fam Houck*)

zuidelijke richting verlegd. Om de grote oude peppel te sparen werd de wetering aan de westzijde van de boom in noordelijke richting verlegd. Hierdoor ontstond op deze plek de slinger in de wetering. Meer naar het westen toe kreeg de wetering een nieuwe loop richting het voormalig stationnetje van de Eikelhof.

Helaas was er geen plaats meer voor het mooie boogbruggetje bij de oude peppel. Een nieuwe, platte betonnen brug kwam er voor in de plaats, zo'n 100 meter westelijk van de peppel in het verlengde van de Torenlaan.

De Torenlaan of Torenallee is een van oudsher aangelegde zichtlijn vanaf het landhuis De Kranenkamp in zuidelijke richting waardoor de bewoners vanuit een bepaalde kamer in het huis, over de toen nog uitgestrekte heidevelden heen de toren van de Grote- of Lebuïnuskerk in Deventer konden zien. Deze kamer werd daarom de torenkamer genoemd. Keek men vanuit het landhuis de Beukenlaan in dan was de kerktoeren van de Nicolaaskerk in Schalkhaar te zien.

Egbert Houck vertelt: 'Mijn vader vertelde me dat zijn grootvader zich nog kon herinneren dat hij als klein jongetje de Lebuïnustoren kon zien vanuit een kamer die ze torenkamer noemden, dat moet ongeveer in 1860 zijn geweest'.

→ Het Schut

In de periode van de kanalisering is ook een schutsluis weggehaald die zo'n 80 meter westelijk van de grote populier in de Soestwetering heeft gelegen. Het waterschap wilde deze sluis niet behouden, want deze paste niet in het waterschapbeleid en was verouderd. Deze schutsluis, die in 1795 gebouwd is in opdracht van de toenmalige eigenaar Rosalien Tichler-Budde, stond in de omgeving bekend als 'het schut'.

Gerrit de Beuze met zijn broertje Johan in 1932 op het bruggetje bij de kleine vijver (archief fam De Beuze)

De sluis was hier gebouwd om een verschil in waterniveau te bewerkstelligen tussen de grote vijver in het park en de kleine vijver voor het landhuis om zo een watervalletje te creëren. De vijvers waren door een duiker met elkander verbonden. De grote vijver in het park heeft haar verbinding met de Soestwetering altijd tegenover de peppel gehad. De kleine vijver had haar verbinding met de wetering uiteraard achter het schut, dichtbij de huidige brug in het verlengde van de Torenlaan. Vanuit het landhuis keek men uit op het watervalletje aan de rand van het bos. 'Ik denk dat je met het schut het waterpeil met zo'n dertig tot veertig centimeter kon verhogen. Het watervalletje was er voor het plezier en het genot van de bewoners en haar gasten, het was een echte blikvanger', zegt Egbert Houck die de nu nog zichtbare verhoging aan de zijde van de kleine vijver, waar het watervalletje was gesitueerd aanwijst als stille getuige van vergane glorie.

Begin zestiger jaren van de vorige eeuw hebben Egbert Houck en Gerard van Gelder de oude duiker tussen beide vijvers ontdaan van modder. Egbert: 'Mijn vader wist nog waar deze duiker lag en met veel moeite hebben we het water van de grote vijver weer in de kleine vijver kunnen laten stromen. Van een heuse waterval was geen sprake meer, na de afbraak van het landhuis in 1935 hadden het schut en de waterval hun functie verloren en zijn ze in verval geraakt'. Een klein stroompje water was in de zestiger jaren nog het restant.

In 1968 werd de verbinding tussen de kleine vijver en de wetering dichtgegooid en verdween daardoor ook een houten bruggetje. Een duiker zorgde vanaf die

tijd voor aan- en afvoer van het water in die vijver. Een jaar of zes geleden is de wetering op deze plaats weer aangepast, taluds zijn breder geworden en heeft men de duiker naar de kleine vijver weggehaald. Bij droogte wordt het water in de wetering opgestuwd en zie je het water door de grote vijver op het landgoed De Kranenkamp stromen, het water wordt daardoor ververst en dat komt de flora en fauna natuurlijk ten goede.

Meer water in de wetering zorgde niet alleen voor een betere waterhuishouding maar ook voor vertier. Dick van Gelder vertelt: 'Wanneer mijn vader de schutsluis dicht deed stond het water 80 centimeter hoog en konden wij erin zwemmen. Zo konden we leren zwemmen, anders ging je met de knieën door het zand van de bodem heen en leerde je het zwemmen nog niet', lacht Dick. 'Wanneer het schut gesloten was, dan werd het water zeker tot aan de Avernoorse dijk in Averno opgestuwd', zegt Egbert.

Niet ieder jaar was het mogelijk om het water in de wetering te stuwen vanwege het te lage waterpeil. 'Ik herinner me één zomer, die van 1959 toen er bijna geen water meer in de wetering stond', vervolgt Egbert, waarop buurman Gerrit de Beuze zegt: 'O, dat is wel vaker gebeurd. Dan stonden er alleen nog plassen in de wetering en krioelde het van de paling. Ik zal niet weten hoeveel paling en andere vissen ik eruit heb gehaald. Zou ik ze verkopen dan had ik heel wat geld gebeurd', glimlacht Gerrit die al vanaf 1932 op pachtboerderij 'De Kranenkamp' woont, op een steenworp afstand van de plaats waar tot bijna 20 jaar geleden de oude peppel stond.